

прошли 22 октября. Политические партии, кроме коммунистов, в выборах не участвовали и не осмеливались заявить о себе.

В выборах, проводимых на основе всеобщего, равного и прямого избирательного права при тайном голосовании приняло участие более 2,5 млн. граждан, что составило 96,7% избирателей. За народных депутатов отдали голоса 90,67% проголосовавших.

Из 926 избранных депутатов Народного Собрания 563 были из крестьян, преимущественно бедняков и батраков, 197 – из рабочих, 166 из интеллигенции и иных прослоек населения. Среди депутатов было: 621 белорус, 127 поляков, 72 еврея, 43 русских, 53 украинца, 10 представителей других национальностей.

28 октября избранное Народное Собрание начинает свою работу. Первыми принятыми документами были Декларация о государственной власти, Декларация о вхождении Западной Белоруссии в состав БССР, Декларация о конфискации помещичьих земель, Декларация о национализации банков и крупной промышленности.

Декларация Белорусского Народного Собрания о государственной власти «выражая непреклонную волю и желание народов Западной Белоруссии, объявляет на всей территории Западной Белоруссии установление Советской власти».

Декларация Белорусского Народного Собрания по вопросу о вхождении Западной Белоруссии в состав Белорусской Советской Социалистической Республики постановляет следующее: «Просить Верховный Совет Союза Советских Социалистических Республик и Верховный Совет Белорусской Советской Социалистической Республики принять Западную Белоруссию в состав Советского Союза и Белорусской Советской Социалистической Республики, воссоединить белорусский народ в едином государстве и положить тем самым конец разобщению белорусского народа».

2 ноября 1939г. внеочередная пятая сессия Верховного Совета СССР, обсудив заявление полномочной комиссии Белорусского Народного Собрания, решила удовлетворить просьбу и приняла Закон о включении Западной Белоруссии в состав СССР и воссоединении ее с БССР.

Вслед за этим 12 ноября внеочередная сессия Верховного Совета БССР постановила принять Западную Белоруссию в состав БССР и окончательно воссоединить тем самым белорусский народ в едином государстве с единой формой государственного устояства.

АГРАРНЫЯ ПЕРАЎТВАРЭННІ НА БЕРАСЦЕЙШЧЫНЕ ў ПРАДВАЕННЫ ПЕРЫЯД (1939 г. – чэрвень 1941 г.)

Ермаковіч Л.І.

Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт

3 17 па 25 верасня 1939 г. Чырвонай Арміяй поўнасьцю была занята тэрыторыя Заходняй Беларусі. Сучасныя берасцейскія землі ўвайшлі ў склад

створаных у снежні 1939 г. – студзені 1940 г. Брэсцкай, Баранавіцкай і Пінскай абласцей.

Услед за Чырвонай Арміяй у Заходнюю Беларусь для усталявання Савецкай улады з усходніх раёнаў было накіравана на партыйную работу 1500, на камсамольскую, савецкую, гаспадарчую – 1200 камуністаў і камсамольцаў, сотні супрацоўнікаў НКУС.

Народны сход Заходняй Беларусі нацыяналізаваў зямлю, а малазямельныя сяляне і батракі Берасцейшчыны атрымалі ад Савецкай улады без выкупу каля 300 тысяч гектараў воранай зямлі, крэдыт на куплю жывелы, насенную посуду. Гэтыя меры не вырашылі праблему сялянскага малазямелля – у канцы 1939 г. 43 % двароў мелі надзелы да 5 га. Яны не забяспечвалі годны ўзровень жыцця сялянскай сям’і.

З пачатку 1940 г. бальшавікі актыўна распачынаюць выгворчае каапераванне вескі, гэта значыць стварэнне калектывных гаспадарак на аснове абагульнення галоўных сродкаў вытворчасці – зямлі, рабочай жывелы, прылад працы. Пры гэтым бальшавікі абпіраліся на бяднейшую частку вескі, якая падтрымала ліквідацыю памешчыцкага і асадніцкага землеўладання, дэпартацыю часткі польскага насельніцтва і склала аснову часовых сялянскіх камітэтаў, а затым – мясцовых саветаў дэпутатаў працоўных. Што датычыцца сярэднякоў і заможнай часткі сялян, то яны да палітыкі калектывізацыі паставіліся непрахільна.

З самага пачатку калектывізацыі мясцовымі партыйнымі і савецкімі органамі была разгорнута агітацыйная і прапагандысцкая праца. Увесь час падкрэсліваўся тэзіс, што калгасы – гэта адзіны сродак дасягнуць заможнага жыцця, і тыя, хто супраць калгасаў, з’яўляюцца ворагамі сялян і ўвогуле Савецкай улады. Пры гэтым, як і у БССР, калектывізацыя праводзілася гвалтоўнымі метадамі. На сялян абрушваўся магутны ідэалагічны прэсінг, яны абкладваліся вялікімі натуральнымі падаткамі, мелі месца адкрытыя пагрозы, прымусова абагульнялася жывела, насенне, інвентар.

Пераход да калектывізацыі выклікаў супраціўленне часткі сялян. Яно ў асноўным вялося на ўзроўні антыкалгаснай агітацыі. Сяляне пастаянна падкрэслівалі, што яны чакалі Савецкую ўладу, якая павінна была вызваліць іх ад польскага прыгнету, а атрымалі іншае: не вызваліла і “пачала піць апошнюю кроў з сялян”. Яны ў роспачы гаварылі, што “прыйшлі бальшавікі, ды мусіць не тыя, якіх чакалі”.

Сяляне-калгаснікі выказвалі сваю незадаволенасць калгасным кіраўніцтвам, якое ў многіх выпадках складалася з людзей, не карыстаўшыхся іх павагай. Яны падкрэслівалі, што нельга давяраць кіраўніцтва людзям, якія пры польскай уладзе “валяліся пад плотам”, былі лайдакамі і злодзеямі. На калгасных сходах сяляне абураліся тым, што яны многа працуюць, а на працадні амаль нічога не атрымліваюць, бо калгасы павінны выконваць вялікія дзяржпастаўкі збожжа. На сходзе сяляне калгаса “17 верасня” Жабінкоўскага раёна заявілі, што “мы ўступілі ў калгас у ботах, а цяпер засталіся без ботаў”. Рэзкай крытыцы было падвергнута праўленне калгаса, якое “складаецца з адных дурняў”, не абараняе іх інтарэсаў і “танцуе пад дудку” раённага

начальства. Члены калгаса гаварылі, што яны працуюць дзень і ноч і не бачаць хлеба, а аднаасобнікі працуюць менш і кожны дзень ядуць хлеб.

Ва ўсіх сялян выклікала рэзкае незадавальненне іх прыцягненне да бясплатнай працы ў дарожна-маставым, абарончым будаўніцтве, лесанарыхтоўках, меліярацыі зямель. Наглядаліся выпадкі незадаволенасці жыхароў вескі безальтэрнатыўнымі выбарамі дэпутатаў у мясцовыя і Вярхоўны саветы, навязваннем зверху кіраўніцтва калгасаў, дэфіцытам тавараў шырокага жыттку.

У асобных выпадках незадавальненне сялян палітыкай бальшавікоў у весцы ўвасаблялася ў бескампрамісныя палітычныя заявы тыпу: “Адзін фашызм (польскі - Л.Е.) скінулі, а другі на змену прыйшоў”, “На выпадак вайны Савецкага Саюзу з якой-небудзь дзяржавай, атрымаўшы ў рукі зброю, мы будзем ведаць у каго страляць” і г.д.

Часам сяляне падпальвалі калгасныя будынкі, здзяйснялі тэрарыстычныя акты. Антыкалгасныя настроі імкнуліся выкарыстаць у сваіх мэтах польскія падпольныя арганізацыі, што існавалі ў Заходняй Беларусі, у тым ліку на Берасцейшчыне. Аднак абсалютная большасць сялян да іх інтарэсаў паставілася непрыхільна.

Да пачатку Вялікай Айчыннай вайны на Берасцейшчыне было створана 293 калгасы, якія аб’ядналі каля 7 % сялянскіх гаспадарак і 8 % зямлі. Калгасы былі нізкарэнтабельнымі, так як у калгаснікаў адсутнічала матэрыяльная зацкаўленасць у выніках калектыўнай працы.

Сельскагаспадарчая тэхніка была сканцэнтравана ў арганізаваных вясной 1940 г. машынна-трактарных станцыях (МТС). Іх тэхнічны парк не адпавядаў колькасці воранай зямлі, а натуральная аплата паслуг, якая аказвалася аднаасобнікам, была на 20-35 % вышэй, чым калгасам.

Землеўладкавальная палітыка на Берасцейшчыне прадугледжвала абмежаванне землекарыстання і ліквідацыю хутароў. Тым самым у спалучэнні з жорсткай падатковай сістэмай наносіўся моцны удар па заможнаму сялянству. Масавае раскулачванне вескі ў правдваленныя гады не праводзілася.

Такім чынам, надзеі сялянства на лепшае жыццё з усталяваннем Савецкай улады у правдвалены перыяд не спраўдзіліся.

АНТИРЕЛИГИОЗНАЯ ПРОПАГАНДА В ЗАПАДНЫХ ОБЛАСТЯХ БЕЛАРУСИ (СЕНТЯБРЬ 1939-ИЮНЬ 1941гг.)

Ярмусик Э.С.

Гродненский государственный университет

С установлением Советской власти в Западных областях Беларуси начинается затянувшаяся на десятилетия борьба с религией. Новая власть объявила всякую религию, в том числе христианскую, пережитком прошлого и не собиралась оставлять ей места в структуре общества, которое собиралось строить. Для осуществления своих намерений властные структуры использовали различные средства и методы. Немаловажную роль среди них